

Bank BPS

Grupa BPS

**Informacja dotycząca adekwatności kapitałowej
Banku BPS S.A. podlegająca ujawnieniom
na dzień 31.12.2009 roku**

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie.....	3
1.1. Informacje ogólne o Banku	3
1.2. Podstawa sporządzenia Polityki informacyjnej	4
2. Informacje o zasadach zarządzania ryzykiem w Banku	4
2.1. Ryzyko kredytowe.....	5
2.1.1. Zarządzanie ryzykiem kredytowym.....	5
2.1.2. Zarządzanie ryzykiem koncentracji zaangażowań.....	10
2.1.3. Zarządzanie ryzykiem kredytowym ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie.....	16
2.1.4. Techniki redukcji ryzyka kredytowego i polityka zabezpieczeń	17
2.1.5. Zarządzanie ryzykiem rezydualnym.....	19
2.2. Ryzyko finansowe.....	21
2.3. Ryzyko stopy procentowej.....	24
2.4. Ryzyko operacyjne	27
3. Instrumenty kapitałowe w portfelu bankowym	29
4. Fundusze własne	31
4.1. Informacje podstawowe	31
4.2. Wartość księgowa funduszy	31
4.3. Struktura funduszy własnych	31
5. Adekwatność kapitałowa.....	32
5.1. Opis metody stosowanej do oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego	32
5.2. Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego.....	34
5.3. Pozostałe wymogi kapitałowe.....	36

1. Wprowadzenie

1.1. Informacje ogólne o Banku

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. został utworzony na podstawie decyzji Prezesa Narodowego Banku Polskiego nr 65 z dnia 22 października 1991 roku. Pierwotnie działał pod firmą Gospodarczy Bank Południowo-Zachodni S.A. („GBPZ S.A.”) z siedzibą we Wrocławiu.

Bank BPS S.A. powstał 15 marca 2002 roku przez przyłączenie do Gospodarczego Banku Południowo-Zachodniego S.A. pięciu banków: Banku Unii Gospodarczej S.A., Lubelskiego Banku Regionalnego S.A., Małopolskiego Banku Regionalnego S.A., Rzeszowskiego Banku Regionalnego S.A. oraz Warmińsko-Mazurskiego Banku Regionalnego S.A. Grupa sześciu banków podjęła uchwały na Walnych Zgromadzeniach Akcjonariuszy, tworzące jeden Bank Zrzeszający – Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. - zarejestrowany w KRS w dniu 27 marca 2002 roku. Obecnie siedziba Banku mieści się w Warszawie przy ul. Płockiej 9/11B.

Spółka wpisana jest do rejestru handlowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla miasta Warszawy, XII Wydział Gospodarczy pod numerem KRS 0000069229 nadanym w dniu 10 grudnia 2001 roku.

Bankowi nadano w dniu 6 sierpnia 2002 roku numer statystyczny REGON: 930603359.

Bank BPS S.A. jest Bankiem Zrzeszającym w rozumieniu Ustawy z dnia 7 grudnia 2000 roku o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających.

W strukturze akcjonariatu Banku BPS S.A. dominują banki spółdzielcze, posiadając łącznie 86,14 % akcji, w tym banki zrzeszone i współpracujący 83,87 %.

Tabela 1. Struktura akcjonariatu Banku BPS S.A. na 31.12.2009 r.

Wyszczególnienie	Udział w kapitale zakładowym
Banki Spółdzielcze	86,14 %
Inne Banki Polskie	3,54 %
Banki Zagraniczne	3,17 %
Pozostali akcjonariusze	7,15 %

Bank sprawując funkcję banku zrzeszającego, działa na rzecz rozwoju banków spółdzielczych Zrzeszenia i prowadzi niekonkurencyjną wobec zrzeszonych banków działalność komercyjną na rzecz klientów indywidualnych oraz instytucjonalnych, prowadząc operacje zarówno w złotych jak i w walutach obcych, poprzez sieć jednostek organizacyjnych na terytorium kraju.

1.2. Podstawa sporządzenia Polityki informacyjnej

Niniejszy dokument stanowi realizację postanowień Polityki Informacyjnej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. oraz Uchwały Nr 385/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu.

2. Informacje o zasadach zarządzania ryzykiem w Banku

W Banku funkcjonuje zorganizowany proces zarządzania ryzykiem, w którym uczestniczą organy Banku, wyznaczone komitety i komórki organizacyjne oraz pracownicy.

W procesie zarządzania ryzykiem, strategiczne cele określa Rada Nadzorcza, która ocenia skuteczność działań Zarządu Banku, mających na celu zapewnienie efektywności procesu zarządzania ryzykiem.

Struktura zarządzania ryzykiem w Banku BPS S.A.

Na proces zarządzania ryzykiem bankowym składają się następujące czynności:

- identyfikacja ryzyka, polegająca na określeniu źródeł ryzyka, zarówno aktualnych, jak i potencjalnych, które wynikają z bieżącej i planowanej działalności Banku,
- pomiar ryzyka,
- zarządzanie ryzykiem, polegające na podejmowaniu decyzji dotyczących akceptowanego poziomu ryzyka, planowaniu działań, wydawaniu rekomendacji i zaleceń, tworzeniu procedur i narzędzi wspomagających,
- monitorowanie, polegające na stałym nadzorowaniu poziomu ryzyka w oparciu o przyjęte metody pomiaru ryzyka,

- raportowanie, obejmujące cykliczne informowanie Kierownictwa o skali narażenia na ryzyko i podjętych działaniach.

2.1. Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe związane jest z możliwością wystąpienia strat finansowych spowodowanych nie wywiązywaniem się kontrahenta Banku ze zobowiązań wynikających z warunków umowy. Z uwagi na możliwość poniesienia przez Bank relatywnie dużych strat, ryzyko kredytowe istotnie wpływa na działalność Banku.

W celu zapewnienia odpowiedniej do profilu ryzyka Banku jakości aktywów kredytowych, Bank zarządza:

- ryzykiem kredytowym,
- ryzykiem koncentracji zaangażowań,
- ryzykiem kredytowym ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie,
- ryzykiem rezydualnym

oraz stosuje określone techniki redukcji ryzyka kredytowego i politykę zabezpieczeń.

2.1.1. Zarządzanie ryzykiem kredytowym

Oprócz Rady Nadzorczej i Zarządu Banku w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym główną rolę pełnią:

- 1) Członek Zarządu Banku odpowiedzialny za Pion Ryzyka, Restrukturyzacji i Windykacji bezpośrednio zarządzający i nadzorujący komórki organizacyjne, mające zadania w obszarze zarządzania ryzykiem w Banku;
- 2) Komitet Kredytowy - opiniuje transakcje kredytowe oraz podejmuje decyzje w sprawie ich klasyfikacji pod kątem ryzyka ponoszonego przez Bank, zgodnie z kompetencjami;
- 3) Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym - opracowuje projekty: strategii i polityk, instrukcji, metodyk dotyczących zarządzania ryzykiem kredytowym oraz limitów ograniczających ryzyko kredytowe, w tym ryzyko koncentracji zaangażowań. Ponadto Departament ten monitoruje i zarządza ryzykiem kredytowym w Banku;
- 4) Wydziały Weryfikacji Kredytowej (podległe Departamentowi Zarządzania Ryzykiem Kredytowym) - przed podjęciem decyzji kredytowych, zgodnie z kompetencjami, oceniają poziom ryzyka, badają poprawność analiz zdolności kredytowej, oceny zabezpieczeń i propozycji klasyfikacji ekspozycji;
- 5) Samodzielne Stanowisko Kontroli Ryzyk - dokonuje kontroli analitycznej procesów i metodyk zarządzania ryzykiem kredytowym, poprawności wyliczenia wymogu kapitałowego na ryzyko kredytowe oraz dokonuje kontroli zgodności procesu zarządzania ryzykiem kredytowym z przepisami zewnętrznymi i wewnętrznymi Banku;
- 6) Departament Audytu - kontroluje i ocenia sprawność działania systemu zarządzania ryzykiem kredytowym;

- 7) Pozostali pracownicy Banku - uczestnicy procesu kredytowania - zobowiązani do przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem kredytowym.

Struktura zarządzania ryzykiem kredytowym

Celem strategicznym zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku, jest zwiększenie bezpieczeństwa działalności kredytowej, poprzez zapewnienie właściwej jakości oceny ryzyka kredytowego i efektywności podejmowania decyzji kredytowych, jak również skutecznego procesu monitorowania zaangażowania kredytowego wobec pojedynczego klienta oraz całego portfela kredytowego Banku.

Proces zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku obejmuje:

- identyfikację czynników ryzyka kredytowego,
- pomiar, monitorowanie i raportowanie ryzyka,
- wdrażanie technik redukcji ryzyka,
- kontrolę zarządzania ryzykiem kredytowym,
- następstwa występowania ryzyka, wyliczenie wymogu kapitałowego.

Pomiar ryzyka kredytowego jest częścią procesu zarządzania ryzykiem, w którym analizuje się zarówno ryzyko kredytowe pojedynczej ekspozycji kredytowej (monitoring), portfela kredytowego (ze szczególnym uwzględnieniem finansowania rynku nieruchomości oraz transakcji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie), jak również wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym w odniesieniu do łącznego zaangażowania kredytowego Bank prowadzi poprzez:

- dywersyfikację oraz monitorowanie i raportowanie ryzyka kredytowego z tytułu koncentracji, związanego ze zbyt dużym zaangażowaniem Banku,
- monitorowanie i raportowanie jakości portfela (badanie szkodowości kredytów w poszczególnych segmentach klientów, branżach, regionach, oddziałach Banku itp.),

- monitorowanie i raportowanie adekwatności dokonywanych odpisów i wielkości tworzonych rezerw na należności zagrożone w porównaniu do ich poziomu i wielkości wyniku finansowego,
- analizę migracji ekspozycji pomiędzy poszczególnymi kategoriami ryzyka,
- monitorowanie ekspozycji zagrożonych, ich struktury, czynników ryzyka,
- monitorowanie kredytów udzielanych „osobom wewnętrznym”.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym pojedynczej transakcji/kredytobiorcy Bank prowadzi poprzez:

- stosowanie metodyki oceny zdolności kredytowej, dostosowanej do profilu ryzyka kredytobiorcy,
- bieżący monitoring kredytowy wszystkich ekspozycji,
- przegląd ekspozycji kredytowych i tworzenie rezerw celowych,
- windykację i nadzór nad kredytami zagrożonymi,
- kontrolę procesu kredytowego w odniesieniu do transakcji zawartych z danym kredytobiorcą,
- realizację przedsięwzięć organizacyjno-kadrowych, polegających w szczególności na:
 - ✓ organizacji bezpiecznych systemów podejmowania decyzji kredytowych,
 - ✓ prawidłowym przepływie informacji,
 - ✓ odpowiednim doborze i szkoleniu kadr,
 - ✓ nadzorze nad działalnością kredytową.

Bank współpracuje z instytucjami zewnętrznymi oferującymi systemy wspomagające zarządzanie ryzykiem kredytowym. Korzystanie z systemów wymiany informacji ma na celu zwiększenie skuteczności procesu zarządzania ryzykiem kredytowym w odniesieniu do pojedynczych transakcji kredytowych i służy ocenie wiarygodności klientów.

Jako ekspozycję przeterminowaną Bank uznaje każdą należność z tytułu kapitału lub odsetek, jeżeli przeterminowanie przekracza 90 dni, a przeterminowana kwota przekracza 500 zł w przypadku ekspozycji detalicznych i 3 000 złotych w przypadku pozostałych klas ekspozycji.

Ekspozycjami zagrożonymi są należności poniżej standardu, wątpliwe i stracone, zgodnie z kryteriami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków z dnia 16.12.2008 r. (Dz.U. Nr 235, poz. 1589 z późniejszymi zmianami).

Bank dokonuje klasyfikacji ekspozycji kredytowych do odpowiednich kategorii ryzyka stosując dwa kryteria:

- kryterium terminowości – terminowość spłaty kapitału lub odsetek,
- kryterium ekonomiczne – badanie sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika (kredytobiorcy, poręczyciela).

Klasyfikacja ekspozycji kredytowych według kryterium terminowości, do poszczególnych kategorii ryzyka odbywa się w sposób automatyczny z wykorzystaniem systemu ewidencyjno-księgowego Banku.

Przeglądów oraz klasyfikacji ekspozycji kredytowych według kryterium ekonomiczno-finansowego, Bank dokonuje zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków z dnia 16.12.2008 r. (Dz.U. Nr 235, poz. 1589 z późniejszymi zmianami).

Bank tworzy rezerwy celowe oraz rezerwę na ryzyko ogólne.

Rezerwy celowe tworzone są na ryzyko związane z działalnością Banku w odniesieniu do ekspozycji kredytowych zaklasyfikowanych do kategorii:

- "normalne" – w zakresie ekspozycji kredytowych wynikających z pożyczek i kredytów detalicznych,
- "pod obserwacją",
- "zagrożone" – w tym do kategorii "poniżej standardu", "wątpliwe" lub „stracone”.

Wysokość tworzonych rezerw związana jest bezpośrednio z kategorią ryzyka, do której została zaklasyfikowana ekspozycja oraz z jakością przyjętych zabezpieczeń prawnych ekspozycji.

Na pokrycie ryzyka związanego z działalnością kredytową Bank dokonuje odpisów na rezerwy celowe, tworzone w ścisłej korelacji z rozpoznanym ryzykiem, tj. na pokrycie straty związanej z określonymi należnościami lub ich grupami w oparciu o ocenę możliwości jej wystąpienia.

Tabela 2. Zmiana stanu wartości rezerw celowych na należności bilansowe w okresie od dnia 01.01.2009 r. do dnia 31.12.2009 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Na należności normalne i pod obserwacją	Na należności poniżej standardu	Na należności wątpliwe	Na należności stracone	Razem
Stan na początek okresu	315	2 532	779	59 796	63 422
Zwiększenia	5 171	15 903	4 925	45 588	71 587
Utworzenie rezerw celowych	5 171	15 903	4 925	45 417	71 416
Inne zwiększenia	0	0	0	171	171
Zmniejszenia	4 667	14 321	3 483	50 904	73 375
Rozwiązanie rezerw celowych	4 667	14 321	3 483	36 588	59 059
Umorzenie w ciężar rezerw	0	0	0	14 313	14 313
Odpisanie do ewidencji pozabilans.	0	0	0	3	3
Inne zmniejszenia	0	0	0	0	0
Zmiany z tytułu przekwalifikowania	3	-157	-515	669	-
Stan na koniec okresu	822	3 957	1 706	55 149	61 634

Rezerwa na ryzyko ogólne tworzona jest zgodnie z art. 130 ustawy Prawo bankowe (Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 z późniejszymi zmianami). Rezerwa tworzona jest w ciężar kosztów, na pokrycie niezidentyfikowanego ryzyka, związanego z prowadzeniem działalności

bankowej. Tworzenie i rozwiązywanie rezerwy dokonywane jest na podstawie oceny ryzyka, uwzględniającej w szczególności wielkość należności oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych.

Wielkość rocznego odpisu na rezerwę na ryzyko ogólne wynosi:

- co najwyżej 1,5 % niespłaconej kwoty kredytów i pożyczek pieniężnych, pomniejszonej o kwotę kredytów i pożyczek pieniężnych, zaklasyfikowanych do kategorii straconych według stanu na koniec poprzedniego roku obrotowego,
- nie więcej niż kwota odpisu dokonanego w bieżącym roku obrotowym z zysku za rok poprzedni na fundusz ogólnego ryzyka.

Bank rozwiązuje rezerwę na ryzyko ogólne, jeżeli w ocenie Banku ustały okoliczności uzasadniające dalsze jej utrzymywanie.

Łączna kwota ekspozycji według wyceny bilansowej (po korektach rachunkowych, tj. po pomniejszeniu o utworzone rezerwy celowe), bez uwzględniania efektów technik redukcji ryzyka kredytowego (przyjętych przez Bank zabezpieczeń, saldowania bilansowego) na dzień 31.12.2009 r. wyniosła 13 759 128 tys. zł.

Działalność kredytowa Banku jest obciążona największym ryzykiem. Związane jest to zarówno z ryzykiem działalności gospodarczej, wynikającym z trudnością przewidywania zjawisk gospodarczych ze względu na ich dużą zmienność, jak i zmiany wartości rynkowej przyjmowanych zabezpieczeń i ich różnej płynności. Informacja o obciążeniu ryzykiem kredytowym w sposób zagregowany prezentowana jest poprzez wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego, uwzględniany przy obliczaniu współczynnika wypłacalności.

Tabela 3. Kwoty ekspozycji Banku na 31.12.2009 roku (w tys. zł)

Klasa ekspozycji	Ekspozycje netto po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw	Średnia kwota ekspozycji po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw /*
Rządy i banki centralne	5 992 230	6 215 556
Samorządy terytorialne i władze lokalne	379 792	346 385
Organy administracji i podmioty nie prowadzące działalności	12 482	10 117
Instytucje - banki	2 318 414	2 027 364
Przedsiębiorstwa	2 549 638	1 835 569
Detaliczne	1 850 893	1 506 717
Zabezpieczone na nieruchomościach	110 873	610 795
Z tytułu uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	57 466	25 692
Przeterminowane	162 475	94 839
Pozostałe	324 865	301 862
OGÓŁEM	13 759 128	12 974 895

* średnia arytmetyczna liczona na stanach kwartalnych w roku 2009.

Wymóg kapitałowy na ryzyko kredytowe Banku na dzień 31 grudnia 2009 roku wyniósł 352 840 tys. zł. Wartość ta jest zgodna z danymi sprawozdawczymi przekazywanymi do NBP, dotyczącymi adekwatności kapitałowej banków (COREP).

2.1.2. Zarządzanie ryzykiem koncentracji zaangażowań

Bank zarządza ryzykiem koncentracji zaangażowań zarówno na poziomie jednostkowym, jak i całego portfela aktywów.

W odniesieniu do portfela kredytowego Bank stosuje i monitoruje limity zaangażowania, w szczególności w odniesieniu do: grupy klientów, produktów, branż, regionów, zabezpieczeń i walut.

Bank identyfikuje koncentracje zaangażowań i dokonuje oceny stopnia ryzyka kredytowego związanego z tymi koncentracjami.

Celem zarządzania limitami koncentracji jest:

- ograniczanie skłonności do nadmiernej ekspozycji ryzyka wobec jednego klienta bądź grupy klientów powiązanych ze sobą kapitałowo lub organizacyjnie,
- zapewnienie odpowiedniej dywersyfikacji podmiotowej ryzyka i alokacji środków finansowych,
- wskazanie poziomów minimalnych pułapów bezpieczeństwa,
- umożliwienie właściwej dywersyfikacji i segmentacji portfela kredytowego,
- umożliwienie oceny poziomu ryzyka i prawidłowego zarządzania aktywami.

Bank monitoruje zaangażowanie w limitach z tytułu poszczególnych ryzyk koncentracji zaangażowań. W przypadku wykorzystania limitu - na poziomie ustalonym przez Bank, podejmowane są działania w celu ograniczenia poziomu koncentracji zaangażowań.

Na podstawie przeprowadzonej identyfikacji i oceny poziomu koncentracji zaangażowań, w szczególności w stosunku do zaangażowań, których ryzyko zostało ocenione jako znaczące, Bank podejmuje działania, których celem jest zminimalizowanie poziomu ryzyka portfela kredytowego i w efekcie zapewnienia bezpiecznej struktury tego portfela.

Wybór instrumentów zarządzania ryzykiem koncentracji zaangażowań, mających na celu dywersyfikację tego ryzyka, uzależniony jest od zidentyfikowanego poziomu ryzyka kredytowego, przy zachowaniu zasady proporcjonalności względem profilu ryzyka Banku.

Zasady klasyfikacji ryzyk koncentracji zaangażowań pod względem istotności, Bank ustala w oparciu o procedurę szacowania i oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego.

Celem procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego jest zapewnienie utrzymywania kapitału w wysokości dostosowanej do profilu ryzyka Banku. Proces szacowania kapitału wewnętrznego Banku w odniesieniu do ryzyka koncentracji zaangażowań uwzględnia:

- jakość zarządzania ryzykiem koncentracji zaangażowań,
- jakość systemu kontroli wewnętrznej,
- możliwość podjęcia efektywnych działań obniżających poziom ryzyka koncentracji zaangażowań,
- rezultaty wyników pomiaru ryzyka koncentracji.

**Informacja dotycząca adekwatności kapitałowej Banku BPS S.A.
podlegająca ujawnieniom na dzień 31.12.2009 r.**

W 2009 roku w Banku nie wystąpiła konieczność utworzenia dodatkowego wymogu kapitałowego z tytułu przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań.

Tabela 4. Struktura koncentracji geograficznej ekspozycji w podziale na klasy ekspozycji na dzień 31.12.2009 r. (w tys. zł)

Województwo	Eksp. detaliczn	Eksp. organów administracji i podm. nie prowadz. dział.gosp.	Eksp. przeterminowane	Eksp. rządów i banków centraln.	Eksp. samorządów teryt. i władz lokalnych	Eksp. wobec instytucji	Eksp. wobec przedsiębiorców	Eksp. zabezpieczone na nieruchomościach.	Ekspoz. z tyt. jednostek uczestn.	Inne ekspoz.	RAZEM
Dolnośląskie	230 461	4 956	2 283	569	21 457	11 712	464 548	11 496	0	6 272	753 754
Kujawsko-pom.	28 416	0	5	5	26 833	8	59 078	997	0	772	116 114
Lubelskie	179 852	340	86	237	27 305	140	41 981	12 079	0	12 435	274 455
Lubuskie	49 346	0	59	100	6 088	4	61 006	11 118	0	1 282	129 002
Łódzkie	74 161	345	4	205	34 996	6	20 868	1 653	0	3 411	135 649
Małopolskie	156 785	86	109	37	56 280	23 051	556 201	20 694	0	17 066	830 309
Mazowieckie	240 402	1 219	48 652	5 987 920	37 260	2 256 065	453 219	6 671	162 475	127 067	9 320 950
Opolskie	170 742	349	12	389	17 205	2	87 043	4 908	0	2 042	282 693
Podkarpackie	121 494	1 062	4 395	11	61 157	131	167 142	5 444	0	38 207	399 044
Podlaskie	194 437	511	949	1 945	17 159	7	47 401	7 987	0	7 759	278 154
Śląskie	162 784	84	11	272	7 459	15 250	321 103	10 465	0	13 634	531 061
Świętokrzyskie	21 185	263	0	82	17 437	3	96 076	6 576	0	2 983	144 606
Warmińsko-maz	220 828	3 267	902	459	49 155	12 034	173 972	10 787	0	91 933	563 337
OGÓŁEM	1 850 893	12 482	57 466	5 992 230	379 792	2 318 414	2 549 638	110 873	162 475	324 865	13 759 128

**Informacja dotycząca adekwatności kapitałowej Banku BPS S.A.
podlegająca ujawnieniom na dzień 31.12.2009 r.**

**Tabela 5. Struktura branżowa ekspozycji w podziale na klasy ekspozycji na dzień 31.12.2009 r.
(w tys. zł)**

Sekcja działalności	Eksp. detaliczn.	Eksp. organów administr. i podm. nie prowadz. dział.gosp	Eksp. przeterminowane	Eksp. rządów i banków centraln.	Eksp. samorządów teryt. i władz lokalnych	Eksp. wobec instytucji	Eksp. wobec przedsiębiorców	Eksp. zabezpieczone na nieruchomościach	Ekspoz. z tyt. jednostek uczestn	Inne ekspoz.	RAZEM
Bez PKD	383 075	-	3 877	5 990 730	15 462	472 680	171 278	51 939	49 849	324 865	7 463 756
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	549 116	58	3 215	-	-	-	170 919	11 364	-	-	734 672
Górnictwo	11 128	-	-	-	-	-	18 618	300	-	-	30 046
Przetwórstwo przemysłowe	260 094	-	26 952	-	-	-	787 963	1 816	-	-	1 076 825
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	4 133	-	-	-	-	-	14 847	150	-	-	19 130
Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i opadami	6 427	-	-	-	-	-	40 632	109	-	-	47 168
Budownictwo	114 071	-	2 704	-	-	-	302 753	30 878	-	-	450 406
Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochod., motocykli	277 441	-	14 349	-	-	-	383 930	6 184	-	-	681 903
Transport, gospod. magazynowa	36 158	-	2 641	-	-	-	79 815	770	-	-	119 385
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronom.	49 703	-	2 430	-	-	-	158 409	3 982	-	-	214 523
Informacja i komunik	6 433	-	-	-	-	-	5 000	2	-	-	11 435
Działalność finans. i ubezpieczeniowa	27 822	-	618	-	-	1 845 734	13 516	644	112 626	-	2 000 960
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	52 858	5 772	-	-	-	-	202 811	1 464	-	-	262 905
Działalność naukowa i techniczna	19 234	-	-	-	-	-	46 650	262	-	-	66 146
Działalność w zakresie usług administrowania i działal. wspierająca	10 221	1 866	612	-	-	-	-	72	-	-	12 771
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiąz. zabezp. społ.	-	86	-	-	331 527	-	-	-	-	-	331 614
Edukacja	9 998	993	-	1 500	-	-	-	-	-	-	12 491
Opieka zdrowia i pomoc społeczna	23 178	-	27	-	32 802	-	69 454	937	-	-	126 399
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	4 529	-	-	-	-	-	83 044	-	-	-	87 573
Pozostała działalność	5 272	3 708	40	-	-	-	-	-	-	-	9 020
OGÓLEM	1 850 893	12 482	57 466	5 992 230	379 792	2 318 414	2 549 638	110 873	162 475	324 865	13 759 128

Tabela 6. Należności zagrożone w podziale na sekcje działalności i klasy ekspozycji na dzień 31.12.2009 r. (w tys. zł)*

Sekcja działalności	KLASA EKSPOZYCJI						RAZEM
	Ekspozycje samorządów teryt. i władz lokalnych	Ekspozycje wobec instytucji	Ekspozycje wobec przedsiębiorców	Ekspozycje detaliczne	Ekspozycje zabezpiecz. na nieruchomościach	Ekspozycje przeterminowane	
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	0	0	0	5 243	106	3 215	8 564
Przetwórstwo przemysłowe	0	0	93 643	26 688	47	26 952	147 330
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	0	0	0	3 133	141	0	3 274
Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami	0	0	0	0	0	0	0
Budownictwo	0	0	7 800	4 744	0	2 699	15 243
Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochod., motocykli	0	0	4 557	12 211	974	9 047	26 789
Transport, gospodarka magazynowa	0	0		1 437	0	2 641	4 078
Działalność zw. z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	0	0	4 356	576	129	1 534	6 596
Informacja i komunikacja	0	0	0	0	0	0	0
Dział. finansowa i ubezpieczeniowa	0	0	125	5 855	644	618	7 242
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0	0	0	196	0	0	196
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	0	0	0		0	0	0
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspier.	0	0	0	296	0	612	908
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązk. zabiecz. społ.	2 655	0	0	0	0		2 655
Opieka zdrowot. i pomoc społeczna	0	0	0	389	156	22	566
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0	0	0	1 184	0	0	1 184
Pozostała działalność usługowa	0	0	0	132	0	40	172
Bez PKD	0	0	365	1 376	653	3 604	5 997
Ogółem	2 655	0	110 846	63 458	2 849	50 985	230 793

* Ekspozycje netto po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw

Tabela 7. Rezerwy celowe na należności zagrożone w podziale na sekcje działalności i klasy ekspozycji na dzień 31.12.2009 r. (w tys. zł)

Sekcja działalności	KLASA EKSPOZYCJI						RAZEM
	Ekspozycje samorządów teryt. i władz lokalnych	Ekspozycje wobec instytucji	Ekspozycje wobec przedsiębiorców	Ekspozycje detaliczne	Ekspozycje zabezpiecz. na nieruchomościach	Ekspozycje przeterminowane	
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	0	0	0	701	0	15 888	16 589
Przetwórstwo przemysłowe	0	0	2 587	713	0	14 424	17 725
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	0	0	0	183	0	3 280	3 462
Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami	0	0	0	0	0	53	53
Budownictwo	0	0	0	63	0	845	908
Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochod., motocykli	0	130	464	1 047	0	13 153	14 793
Transport, gospodarka magazynowa	0	0	0	138	0	1 632	1 771
Działalność zw. z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	0	0	0	0	0	395	395
Informacja i komunikacja	0	0	0	0	0	36	36
Dział. finansowa i ubezpieczeniowa	0	0	0	208	0	7	215
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0	0	0	42	0	462	504
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	0	0	0	0	0	342	342
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspier.	0	0	0	2	0	135	137
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązk. zabezpiecz. społ.	664	0	0	0	0		664
Opieka zdrowot. i pomoc społeczna	0	0	0	0	0	0	0
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0	0	0	138	0		138
Pozostała działalność usługowa	0	0	0	0	0	7	7
Bez PKD	0	0	0	385	0	4 413	4 798
Ogółem	664	130	3 051	3 619	0	55 072	62 536

Tabela 8. Należności zagrożone w podziale na województwa i klasy ekspozycji na dzień 31.12.2009 r. (w tys. zł)

Sekcja działalności	KLASA EKSPOZYCJI						RAZEM
	Ekspozycje samorządów teryt. i władz lokalnych	Ekspozycje wobec instytucji	Ekspozycje wobec przedsiębiorców	Ekspozycje detaliczne	Ekspozycje zabezpiecz. na nieruchomościach	Ekspozycje przeterminowane	
Dolnośląskie	2 655	0	20 508	6 043	37	2 261	31 505
Kujawsko-pomorskie	0	0	0	1	0	0	1
Lubelskie	0	0	0	446	67	7	520
Lubuskie	0	0	0	690	0	59	749
Łódzkie	0	0	0	30	0	0	30
Małopolskie	0	0	0	4 067	167	109	4 342
Mazowieckie	0	0	39 908	21 260	634	48 530	110 332
Opolskie	0	0	0	1 620	276	0	1 896
Podkarpackie	0	0	4 682	9 930	712	19	15 344
Podlaskie	0	0	11 106	5 968	85	0	17 159
Śląskie	0	0	11 128	6 511	228	0	17 867
Świętokrzyskie	0	0	19 158		0	0	19 158
Warmińsko-mazurskie	0	0	4 356	6 890	644	0	11 890
OGÓŁEM	2 655	0	110 846	63 458	2 849	50 985	230 793

Tabela 9. Rezerwy celowe na należności zagrożone w podziale na województwa i klasy ekspozycji na dzień 31.12.2009 r. (w tys. zł)

Sekcja działalności	KLASA EKSPOZYCJI						RAZEM
	Ekspozycje samorządów teryt. i władz lokalnych	Ekspozycje wobec instytucji	Ekspozycje wobec przedsiębiorców	Ekspozycje detaliczne	Ekspozycje zabezpiecz. na nieruchomościach	Ekspozycje przeterminowane	
Dolnośląskie	664	0	669	99	0	1	1 433
Kujawsko-pomorskie	0	0	0	0	0	0	0
Lubelskie	0	0	0	32	0	2	34
Lubuskie	0	0	0	0	0	0	0
Łódzkie	0	0	0	0	0	0	0
Małopolskie	0	0	0	28	0	7	35
Mazowieckie	0	130	0	2 302	0	55 058	57 490
Opolskie	0	0	0	14	0	0	14
Podkarpackie	0	0	464	468	0	5	936
Podlaskie	0	0	0	15	0	0	15
Śląskie	0	0	240	452	0	0	692
Świętokrzyskie	0	0	1 678	0	0	0	1 678
Warmińsko-mazurskie	0	0	0	209	0	0	209
OGÓŁEM	664	130	3 051	3 619	0	55 072	62 536

2.1.3. Zarządzanie ryzykiem kredytowym ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie

W celu ograniczenia ryzyka kredytowego ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie, Bank dokonuje jego pomiaru i oceny analizując:

- poziom zaangażowania Banku w ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie,
- jakość portfela kredytowego w grupie tych ekspozycji,
- wartość ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w sytuacji zagrożonej,
- wartość i jakość indywidualnie istotnych ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie,
- wartość ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie w poszczególnych regionach geograficznych, sektorach gospodarki i oddziałach Banku,
- wahania cen na rynku nieruchomości, prognozy kształtowania się rynkowych cen nieruchomości oraz ich wpływ na ryzyko kredytowe ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie,
- wpływ wahań stóp procentowych na zdolność kredytową klienta ubiegającego się o kredyt i jakość portfela ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie,
- wpływ zmiany kursów walutowych na zdolność kredytową klienta ubiegającego się o kredyt udzielany w walucie i jakość portfela ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie,
- bieżącą ocenę wartości nieruchomości, w tym: rodzaj nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie, rodzaj hipoteki, miejsce Banku w kolejności zaspokajania się z hipoteki, prawomocność wpisu, ubezpieczenie nieruchomości,
- poziom wskaźnika LtV.

W celu ograniczenia poziomu ryzyka ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w Banku zostały wprowadzone limity wewnętrzne, określające oczekiwaną strukturę portfela tych ekspozycji, zapewniającą jego dywersyfikację zgodną z ogólną strategią Banku.

Bank monitoruje zmiany zachodzące na rynku nieruchomości oraz weryfikuje wartość rynkową nieruchomości, stanowiących zabezpieczenie ekspozycji kredytowych Banku. Weryfikacja i monitoring prowadzone są na podstawie dokumentów przedkładanych przez kredytobiorcę oraz informacji i danych gromadzonych bezpośrednio przez pracowników Banku, z wykorzystaniem m.in. bazy danych o nieruchomościach, zawartej w Systemie Analiz i Monitorowania Rynku Obrotu Nieruchomościami (AMRON), zarządzanym przez Związek Banków Polskich.

2.1.4. Techniki redukcji ryzyka kredytowego i polityka zabezpieczeń

Bank stosuje techniki redukcji ryzyka kredytowego zgodnie z załącznikiem nr 17 do Uchwały KNF nr 380/2008, przy czym Bank stosuje się do wymagań opisanych w tym załączniku w części dotyczącej banków stosujących metodę standardową wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego, pod warunkiem, że ekspozycja kredytowa, w stosunku do której Bank zastosował ograniczenie ryzyka kredytowego, nie będzie generować kwoty ważonej ryzykiem wyższej niż identyczna ekspozycja, której ryzyko kredytowe nie zostało ograniczone.

Bank stosuje następujące techniki redukcji ryzyka kredytowego:

- pomniejszenie podstawy tworzenia rezerw celowych zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 roku w sprawie zasad tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością banków,
- pomniejszanie wag ryzyka przypisywanych ekspozycjom kredytowym zabezpieczonym hipotecznie na nieruchomości mieszkalnej w rachunku wymogów kapitałowych, na podstawie załącznika nr 4 do Uchwały KNF 380/2008,
- techniki redukcji ryzyka kredytowego zgodnie z załącznikiem nr 17 do Uchwały KNF nr 380/2008, przy czym Bank stosuje się do wymagań opisanych w tym załączniku, w części dotyczącej banków stosujących metodę standardową wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego.

W Banku dąży się do przyjmowania zabezpieczeń najwyższej jakości. Podstawowymi kryteriami oceny jakości przedmiotu zabezpieczenia jest jego wartość rynkowa oraz płynność.

Stosowane formy zabezpieczenia transakcji kredytowych uzależnione są od:

- rodzaju ryzyka,
- wielkości i rodzaju zaangażowania,
- okresu zaangażowania,
- przyjętych innych form minimalizacji ryzyka lub jego skutków.

W celu redukcji ryzyka kredytowego Bank przyjmuje zabezpieczenia rzeczowe i instrumenty finansowe, stanowiące ochronę kredytową rzeczywistą oraz nierzeczywistą, w tym w szczególności:

- zdeponowane w Banku środki pieniężne,
- dłużne papiery wartościowe emitowane przez Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Narodowy Bank Polski,
- jednostki instytucji zbiorowego inwestowania,
- zdeponowane w Banku, będącym stroną trzecią, środki pieniężne lub bankowe instrumenty pieniężne, na rachunku nie mającym charakteru powierniczego rachunku

zastrzeżonego i objęte cesją lub przeniesieniem praw własności (nieodwołalnie) na rzecz Banku,

- polisy ubezpieczeniowe na życie, z których prawa zostały przeniesione na Bank lub na których został ustanowiony zastaw na rzecz Banku,
- gwarancje udzielone przez:
 - ✓ rządy i banki centralne,
 - ✓ wielostronne banki rozwoju,
 - ✓ organizacje międzynarodowe, ekspozycjom wobec których przypisuje się wagę ryzyka 0 % w metodzie standardowej obliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego,
 - ✓ podmioty sektora publicznego, ekspozycjom traktowanym jako ekspozycje wobec banków lub rządów centralnych w metodzie standardowej obliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego,
 - ✓ jednostki samorządu terytorialnego i władze lokalne,
 - ✓ banki

oraz inne zabezpieczenia, pozwalające na pomniejszenie podstawy naliczania rezerwy celowej zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością banków (Dz.U. Nr 235 poz. 1589 z późniejszymi zmianami).

Zabezpieczenie w formie hipoteki na nieruchomości mieszkalnej, z uwagi na preferencyjny charakter wag ryzyka kredytowego przypisanego tym ekspozycjom, musi spełniać następujące warunki dodatkowe:

- wartość nieruchomości, na której ustanowiono zabezpieczenie, nie może być zależna od wiarygodności kredytowej dłużnika (nie dotyczy to sytuacji, w której czynniki wyłącznie makroekonomiczne wpływają zarówno na wartość nieruchomości, jak i na zdolność kredytową dłużnika),
- ryzyko kredytowe dłużnika nie może być zależne od przychodów generowanych przez nieruchomość lub projekt, stanowiące przedmiot zabezpieczenia, ale od zdolności dłużnika do spłaty zobowiązania z innych źródeł, co oznacza, że spłata zobowiązania nie może zależeć od przepływu środków pieniężnych, generowanego przez nieruchomość stanowiącą przedmiot zabezpieczenia,
- wartość nieruchomości jest monitorowana regularnie, nie rzadziej niż raz w roku w przypadku nieruchomości komercyjnych i nie rzadziej niż co trzy lata w przypadku nieruchomości mieszkalnych, przy czym istotne zmiany warunków rynkowych skutkują zwiększeniem częstotliwości monitoringu,
- nieruchomość musi być wyceniona przez niezależnego rzeczoznawcę według wartości rynkowej, a wartość rynkowa musi być jasno i przejrzysto udokumentowana,

- jeżeli istnieją przesłanki wskazujące, że wartość nieruchomości mogła istotnie obniżyć się w stosunku do ogółu cen rynkowych na rynku nieruchomości, konieczna jest aktualizacja wyceny nieruchomości przez niezależnego rzeczoznawcę,
- nieruchomość jest ubezpieczona.

W przypadku zabezpieczenia na nieruchomości:

- dotyczącego kredytów przekraczających równowartość w złotych kwoty 3 000 000 euro, obliczonej według średniego kursu euro ogłaszanego przez NBP, obowiązującego w dniu sprawozdawczym lub 5 % funduszy własnych Banku, wycena nieruchomości aktualizowana jest przez niezależnego rzeczoznawcę przynajmniej raz na trzy lata,
- Bank monitoruje wartość rynkową nieruchomości z wykorzystaniem bazy danych dotyczącej nieruchomości, zawartej w Systemie Analiz i Monitorowania Rynku Obrotu Nieruchomościami (AMRON), zarządzanym przez Związek Banków Polskich.

Podejmując decyzję o zaangażowaniu kredytowym, Bank dąży do uzyskania pełnego zabezpieczenia o jak najwyższej jakości przez cały okres kredytowania. Jakość zabezpieczenia oceniana jest według jego płynności, aktualnej wartości rynkowej, wpływu na poziom tworzonych rezerw oraz możliwość zmniejszenia wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego.

W celu zmniejszenia ekspozycji na ryzyko kredytowe, przy ustanawianiu zabezpieczenia Bank stosuje zasadę dywersyfikacji, zarówno w zakresie zabezpieczeń rzeczowych, jak i osobistych.

Bez względu na to, czy przy obliczaniu kwot ekspozycji ważonych ryzykiem stosowane są techniki redukcji ryzyka kredytowego czy też nie, Bank dokonuje pełnej oceny ryzyka kredytowego ekspozycji kredytowych i przechowuje odpowiednią dokumentację w tym zakresie.

Przy wyborze zabezpieczeń Bank kieruje się rodzajem i wielkością kredytu, okresem kredytowania oraz oceną ryzyka kredytowego transakcji i innych zagrożeń.

2.1.5. Zarządzanie ryzykiem rezydualnym

Ryzyko rezydualne wiąże się ze stosowanymi przez Bank technikami redukcji ryzyka kredytowego, które mogą okazać się mniej efektywne niż oczekiwano.

Celem systemu zarządzania ryzykiem rezydualnym w Banku jest monitorowanie tego ryzyka, zapewnienie skuteczności technik redukcji ryzyka kredytowego oraz eliminowanie ryzyka związanego ze stosowaniem zabezpieczeń kredytowych.

Zarządzanie ryzykiem rezydualnym obejmuje:

- identyfikację czynników ryzyka rezydualnego,
- określenie poziomu ryzyka rezydualnego,
- działania w celu ograniczania ryzyka rezydualnego,

- monitorowanie ryzyka rezydualnego,
- raportowanie w sprawie ryzyka rezydualnego,
- kontrolę procesu zarządzania ryzykiem rezydualnym.

Corocznie w Banku dokonywana jest okresowa weryfikacja skuteczności funkcjonującego systemu zarządzania ryzykiem rezydualnym oraz jego adekwatności do aktualnego poziomu ryzyka rezydualnego Banku.

Analizując poziom ryzyka rezydualnego z częstotliwością określoną w wewnętrznych regulacjach, Bank ocenia typy przyjętych zabezpieczeń, określa poziom koncentracji w ten sam rodzaj zabezpieczenia kredytowego oraz poziom istotności ryzyka rezydualnego.

Dla potrzeb określenia poziomu ryzyka rezydualnego, Bank dzieli zabezpieczenia na standardowe i niestandardowe. Stosowanie standardowych form zabezpieczeń nie skutkuje istotnością ryzyka rezydualnego. W przypadku niestandardowych form zabezpieczeń, Bank dokonuje ich szczegółowej analizy. Przekroczenie ustalonego poziomu udziału niestandardowych form zabezpieczeń w całości zabezpieczeń prawnych przyjętych w Banku, powoduje, że ryzyko rezydualne klasyfikowane jest jako istotne i skutkuje wyliczeniem dodatkowego wymogu kapitałowego, zgodnie z obowiązującymi w Banku regulacjami.

Na podstawie dotychczas przeprowadzanych analiz portfela przyjętych zabezpieczeń prawnych, poziom ryzyka rezydualnego określano jako umiarkowany, co nie skutkowało wyliczaniem dodatkowego wymogu kapitałowego.

Tabela 10. Całkowita wartość ekspozycji przed i po zastosowaniu technik redukcji ryzyka kredytowego dla każdej klasy ekspozycji na 31.12.2009 r. (w tys. zł)

Klasa ekspozycji	Wartość ekspozycji przed zastosowaniem technik redukcji ryzyka kredytowego	Wartość ekspozycji po zastosowaniu technik redukcji ryzyka kredytowego (z uwzględnieniem zabezpieczeń i wag ryzyka)
Rządy i banki centralne	5 992 230	9
Samorządy terytorialne i władze lokalne	379 792	73 987
Organy administracji i podmioty nie prowadzące działaln. gospod.	12 482	11 765
Instytucje - banki	2 318 414	492 570
Przedsiębiorstwa	2 549 638	2 145 508
Detaliczne	1 850 893	1 228 062
Zabezpieczenie na nieruchomościach	110 873	38 583
Przeterminowane	57 466	68 209
Z tytułu uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	162 475	162 475
Pozostałe	324 865	189 336
OGÓLEM	13 759 128	4 410 504

Tabela 11. Wartość ekspozycji zabezpieczonych uznanymi finansowymi zabezpieczeniami oraz gwarancjami lub kredytowymi instrumentami pochodnymi do wysokości kwoty zabezpieczonej na 31.12.2009 r. (w tys. zł)

Klasa ekspozycji	Ekspozycje netto po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw	Nierzeczywista ochrona kredytowa		Rzeczywista ochrona kredytowa	
		Gwarancje	Kredytowe instrumenty pochodne	Zabezpieczenia finansowe	Pozostała rzeczywista ochrona kredytowa
Rządy i banki centralne	5 992 230	0	0	0	0
Samorządy terytorialne i władze lokalne	379 792	0	0	0	0
Organy administracji i podm. nie prowadz. działaln.gospod.	12 482	0	0	0	0
Institucje - banki	2 318 414	0	0	0	0
Przedsiębiorstwa	2 549 638	2 368	0	0	0
Detaliczne	1 850 893	18 867	0	0	0
Zabezpieczenie na nieruchomościach	110 873	0	0	0	0
Przeterminowane	57 466	618	0	0	0
Z tytułu uczestnictwa w instyt. zbiorowego inwestor.	162 475	0	0	0	0
Pozostałe	324 865	0	0	0	0
OGÓLEM	13 759 128	21 853	0	0	0

2.2. Ryzyko finansowe

Zarządzanie ryzykiem finansowym obejmuje dwa podstawowe obszary: ryzyko rynkowe oraz ryzyko płynności.

Zarządzanie ryzykiem obejmuje identyfikację, pomiar, limitowanie, monitoring oraz raportowanie poszczególnych rodzajów ryzyka. Jest ono realizowane przy użyciu szerokiego zakresu metod i narzędzi, z zachowaniem zasady ścisłego podziału obowiązków między obszary powstawania ryzyka, zarządzania ryzykiem i jego kontroli.

W procesie zarządzania ryzykiem najważniejszą rolę pełnią Rada Nadzorcza i Zarząd Banku.

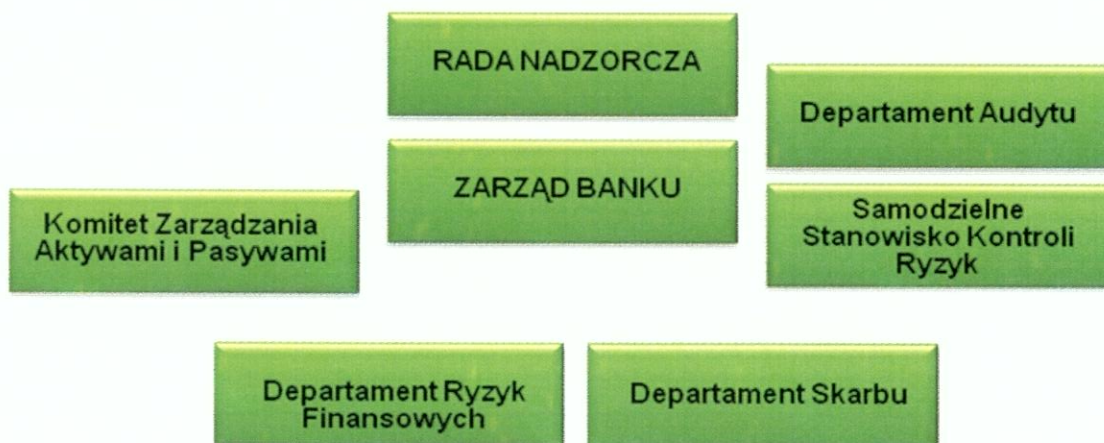
Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie ryzyka, ze strategią i planem finansowym Banku, oraz ocenia adekwatność i skuteczność systemu zarządzania ryzykiem.

Zarząd Banku odpowiada za zorganizowanie skutecznego systemu zarządzania ryzykiem, w tym wdrożenie zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą strategii, wprowadzenie polityk zarządzania ryzykiem oraz procedur i limitów ograniczających ekspozycję Banku na ryzyko.

Wśród uczestników procesu zarządzania ryzykiem finansowym należy ponadto wymienić:

- Członek Zarządu Banku odpowiedzialnego za Pion Ryzyka, Restrukturyzacji i Windykacji bezpośrednio zarządzającego i nadzorującego komórki organizacyjne mające zadania w obszarze zarządzania ryzykiem w Banku,
- Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami, opiniujący projekty strategii i polityk dotyczących zarządzania ryzykiem, procedury pomiaru, raportowania i limitowania ryzyka,
- Departament Ryzyk Finansowych, odpowiadający za opracowywanie strategii i polityk zarządzania ryzykiem, projektowanie i wdrażanie metod pomiaru, limitowania, raportowania i kontroli poszczególnych rodzajów ryzyka, bieżące monitorowanie ekspozycji na ryzyko na tle obowiązujących limitów, sporządzanie informacji o poziomie narażenia Banku na ryzyko,
- Departament Skarbu, odpowiedzialny za operacyjne zarządzanie poszczególnymi rodzajami ryzyka, w tym za monitorowanie i zarządzanie płynnością złotową i walutową Banku w ramach obowiązujących limitów, utrzymanie i skład portfela aktywów płynnych na poziomie zabezpieczającym płynność finansową Banku, monitorowanie i zarządzanie ryzykiem stopy procentowej w księdze handlowej i bankowej, pozycją walutową w ramach obowiązujących limitów.

Struktura zarządzania ryzykiem finansowym

Ryzyko płynności jest definiowane jako zagrożenie utraty zdolności do finansowania aktywów oraz terminowego wywiązywania się z bieżących i przyszłych zobowiązań, a w konsekwencji niebezpieczeństwo poniesienia dodatkowych kosztów, związanych z koniecznością zaciągnięcia zobowiązań lub sprzedażą aktywów na niekorzystnych warunkach w związku z ryzykiem płynności rynku (produktu).

Podstawowym celem zarządzania płynnością Banku jest dążenie do wzrostu stabilnych źródeł finansowania, w szczególności depozytów osób fizycznych oraz utrzymanie bezpiecznego poziomu wszystkich wskaźników płynnościowych, w tym w szczególności

nadzorczych miar płynności, wynikających z Uchwały nr 386/2008 KNF. Szczególnie istotne jest takie kształtowanie struktury bilansu Banku oraz zobowiązań pozabilansowych, aby zapewnić stałą zdolność do regulowania zobowiązań, uwzględniającą charakter prowadzonej działalności oraz potrzeby mogące się pojawić w wyniku zmian na rynku pieniężnym lub zachowań klientów.

Celem polityki Banku w zakresie utrzymania płynności jest zapobieganie wystąpieniu sytuacji kryzysowej oraz określenie rozwiązań (planów awaryjnych), umożliwiających jej przetrwanie. Wobec tak przyjętego celu, kluczowym zagadnieniem staje się stabilność źródeł finansowania Banku (w tym zagospodarowanie nadwyżek środków Banków Spółdzielczych) oraz możliwość upłynnienia posiadanych aktywów w dowolnym momencie, bez istotnej utraty ich wartości.

W ramach systemu zarządzania ryzykiem płynności, Bank prowadzi monitoring i pomiar płynności finansowej zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie regulacjami, w tym m.in. poprzez:

- codzienne analizy wpływów i wypływów środków z rachunku bieżącego Banku w NBP,
- monitoring poziomu aktywów płynnych i łatwo zbywalnych papierów wartościowych oraz stopnia wykorzystania obowiązujących w tym zakresie limitów,
- analizy luki płynności, z uwzględnieniem wskaźników płynności w wybranych terminach zapadalności/wymagalności,
- wyznaczanie i monitorowanie wykorzystania limitów finansowania portfela kredytowego, w tym finansowania kredytów o terminach zapadalności powyżej 1 roku oraz powyżej 10 lat,
- badanie osadu we wkładach deponowanych przez zrzeszone banki spółdzielcze oraz klientów niebankowych,
- analizę wskaźników stabilności bazy depozytowej,
- analizy stopnia zrywalności depozytów terminowych i wcześniejszych spłat kredytów,
- kontrolę wykorzystania limitów zaangażowania dla banków komercyjnych (krajowych i zagranicznych) oraz limitów zaangażowania w poszczególnych krajach.

Bank posiada również procedury wewnętrzne na wypadek wystąpienia zagrożenia płynności, obejmujące m.in.: monitoring kształtowania się czynników uznanych za oznaki zagrożenia płynności, scenariuszowe analizy zdolności Banku do zaspokojenia zapotrzebowania na środki płynne, w przypadku kryzysu płynności w Banku i w sektorze bankowym, kalkulacje wskaźników pomocniczych płynności, pozwalające na ocenę istotnych z punktu widzenia płynności relacji pomiędzy poszczególnymi pozycjami bilansowymi.

Funkcjonujący w Banku system zarządzania płynnością zapewnia codzienny monitoring ekspozycji na ryzyko płynności. Dienne raporty obrazujące bieżącą sytuację płynnościową Banku, przekazywane są członkom Zarządu i zainteresowanym, merytorycznym komórkom

Banku. Nie rzadziej niż raz w miesiącu, informacje, raporty i wnioski dotyczące ryzyka płynności, są przedmiotem obrad Zarządu Banku oraz Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami.

Obowiązujący w Banku system limitów, obejmuje wszystkie istotne obszary występowania ryzyka płynności. Wartości graniczne ustalone są na bardzo wysokich i bezpiecznych poziomach, stąd sporadyczne przypadki przekroczenia/niedotrzymania limitów miały charakter ostrzegawczy i nie stanowiły zagrożenia dla bezpieczeństwa funkcjonowania Banku.

Ryzyko rynkowe określane jest jako ryzyko negatywnego wpływu na wynik finansowy oraz wartość funduszy własnych Banku, zmiany rynkowych stóp procentowych, kursów walutowych, cen obligacji, akcji lub towarów oraz wszelkich parametrów zmienności tych stóp, kursów i cen.

Poszczególne rodzaje ryzyka rynkowego są zarządzane w Banku odrębnie, uwzględniając specyfikę każdego rodzaju ryzyka i indywidualny sposób podejścia Banku do każdego z nich. Do najważniejszych rodzajów ryzyka rynkowego, występujących w działalności Banku należy zaliczyć ryzyko stopy procentowej i ryzyko walutowe.

Ryzyko walutowe wiąże się z posiadaniem otwartej pozycji walutowej i oznacza niebezpieczeństwo negatywnego wpływu zmian kursu walutowego na wynik finansowy i kapitały Banku. Pomiaru ekspozycji na ryzyko walutowe Bank dokonuje z wykorzystaniem metody wartości zagrożonej (VaR), pozwalającej oszacować potencjalną stratę na utrzymywanych pozycjach, w powiązaniu z historycznie obserwowanymi zmianami notowań walut. Uzupełnieniem dziennych analiz opartych o metodę VaR są testy warunków skrajnych (stress-testing), pokazujące wielkość możliwej straty w sytuacjach bardzo niekorzystnych (kryzysowych) zmian kursów. Ze względu na utrzymywanie ograniczonych wielkości pozycji walutowych, ekspozycję na ryzyko walutowe uznaje się za niską, a Bank nie jest zobligowany do tworzenia dodatkowych wymogów kapitałowych na to ryzyko.

2.3. Ryzyko stopy procentowej

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest utrzymanie zmienności wyniku finansowego, w tym wyniku odsetkowego, oraz bilansowej wartości zaktualizowanej kapitału wynikającej ze zmian stóp procentowych, w granicach niezagrażających bezpieczeństwu Banku i akceptowanych przez Radę Nadzorczą w ramach zatwierdzonej strategii.

W działalności Banku wyodrębniono 4 podstawowe rodzaje ryzyka stopy procentowej:

- ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania – ryzyko odnoszące się głównie do portfela bankowego i wyrażające się w zagrożeniu przychodów Banku, przede wszystkim odsetkowych, w sytuacji niekorzystnych zmian stóp procentowych lub istotnej zmiany

struktury przeszacowania pozycji w bilansie, powodującej zmiany w wyniku z tytułu odsetek;

- ryzyko bazowe – ryzyko wynikające z niedoskonałego powiązania (korelacji) stawek bazowych (rynkowych i podstawowych stóp NBP) instrumentów generujących przychody i koszty odsetkowe, w przypadku, gdy instrumenty te mają jednakowe okresy przeszacowania;
- ryzyko opcji klienta – ryzyko wynikające z wpisanych w produkty bankowe opcji klienta, możliwych do realizacji w następstwie zmian stóp procentowych, w przypadku kredytów dających kredytobiorcy prawo spłaty przed umownym terminem części lub całości należności, natomiast w odniesieniu do depozytów, pozwalających deponentom wycofać środki w dowolnym momencie. Opcje klienta są na ogół realizowane, gdy stanowi to korzyść dla ich posiadacza, a nie jest korzystne dla sprzedającego opcje. Instrumenty zawierające opcje klienta są najbardziej typowe dla działalności bankowej usytuowanej w portfelu bankowym;
- ryzyko krzywej dochodowości – ryzyko polegające na zmianie relacji pomiędzy stopami procentowymi, dotyczącymi tego samego indeksu lub rynku, ale odnoszącymi się do różnych terminów przeszacowania.

Pomiaru ekspozycji na ryzyko stopy procentowej Bank dokonuje z wykorzystaniem następujących metod i analiz:

- metoda wartości zagrożonej (VaR) – pomiar ryzyka dla instrumentów dłużnych zarządzanych przez Departament Skarbu, pozwalający oszacować potencjalną stratę na utrzymywanych pozycjach, w powiązaniu z historycznie obserwowanymi zmianami stóp procentowych;
- testy potencjalnych strat w skrajnych warunkach rynkowych – pomiar ryzyka dla instrumentów dłużnych zarządzanych przez Departament Skarbu, dokonywany w oparciu o model VaR, przy założeniu maksymalnych historycznych (w okresie co najmniej 2 lat) zmian rynkowych stóp procentowych dla wybranych instrumentów;
- metoda luki niedopasowania terminów przeszacowania;
- symulacje możliwego wpływu zmian stóp procentowych na wynik odsetkowy Banku;
- analiza ryzyka bazowego i ryzyka opcji klienta;
- analiza wrażliwości wartości portfela handlowego i subinwestycyjnego dłużnych papierów wartościowych na zmiany warunków rynkowych w ramach pomiaru BPV (wartość punktu bazowego – Basis Point Value – jest miarą informującą, o ile zmieni się cena instrumentu finansowego przy wzroście jego rynkowej rentowności do wykupu o 1 punkt bazowy).

Podstawę zarządzania ryzykiem stopy procentowej stanowią wewnętrzne regulacje Banku, opracowane z uwzględnieniem kluczowych zagadnień zawartych w przepisach prawnych, w tym w rekomendacjach nadzoru bankowego.

Wielkość ekspozycji Banku na ryzyko stopy procentowej ogranicza obowiązujący system limitów, zaakceptowanych przez Zarząd Banku, a następnie zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą.

Za monitorowanie limitów ryzyka stopy procentowej odpowiedzialny jest Departament Ryzyk Finansowych, który w przypadku stwierdzenia przekroczenia którejkolwiek z wartości granicznych, zobowiązany jest do sporządzenia pisemnej informacji o tym fakcie i przekazania jej do wiadomości członkom Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz członkom Zarządu Banku.

Pomiar ryzyka stopy procentowej odbywa się w cyklach miesięcznych, z wyjątkiem analiz metodą duration i metodą VaR, dla których obowiązuje cykl dzienny. Wyniki pomiaru ekspozycji Banku na ryzyko stopy procentowej prezentowane są w dziennym raporcie wykorzystania limitów, rozsyłanym w formie elektronicznej przez Departament Ryzyk Finansowych do członków Zarządu Banku oraz dyrektorów merytorycznych komórek organizacyjnych Banku.

Analiza ryzyka stopy procentowej wg stanu na koniec 2009 roku wskazuje, że ekspozycja na wszystkie rodzaje tego ryzyka mieściła się w ramach obowiązujących limitów.

W oparciu o dane na 31.12.2009 roku obliczono potencjalną zmianę wyniku finansowego (odsetkowego) Banku dla szokowej zmiany stóp procentowych, co zgodnie z przyjętą metodologią pomiaru ryzyka stopy procentowej oznacza ich spadek/wzrost o 200 pb. W przypadku spadku oprocentowania, potencjalna zmiana wyniku odsetkowego została oszacowana na (-)17 806 tys. zł, natomiast dla wariantu wzrostu stóp procentowych – na (+)15 232 tys. zł.

Tabela 12. Zestawienie luki stopy procentowej wg stanu na 31.12.2009 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Termin przeszacowania								
	Ogółem	<= 1D	(1D-7D]	(7D-1M]	(1M-3M]	(3M-6M]	(6M-12M]	> 12M	
Aktywa oprocentowane	11 906 385	3 241 028	358 135	5 290 272	1 423 731	508 410	239 564	845 245	
Lokaty udzielone bankom komercyjnym	682 473	0	150 996	489 391	42 086	0	0	0	
Papiery wartościowe - stopa stała	2 888 735	0	0	1 351 500	188 853	469 400	77 580	801 402	
Papiery wartościowe - stopa zmienna	3 519 663	0	38 500	2 130 353	1 147 532	22 150	148 000	33 128	
Portfel kredytowy	4 169 320	3 190 126	78 559	844 570	29 006	5 085	11 258	10 716	
Pozostałe aktywa - stopa zarządzana przez Bank	5 314	0	0	5 314	0	0	0	0	
Pozostałe aktywa - stopa zmienna i stała	640 880	50 902	90 079	469 144	16 254	11 775	2 726	0	
Pasywa oprocentowane	11 081 276	150 111	4 191 390	4 071 196	1 490 311	715 532	461 044	1 692	
Depozyty przyjęte od banków komercyjnych	0	0	0	0	0	0	0	0	
Pozostałe pasywa - stopa zarządzana przez Bank	623 008	0	0	623 008	0	0	0	0	
Pozostałe pasywa - stopa zmienna i stała	10 458 267	150 111	4 191 390	3 448 187	1 490 311	715 532	461 044	1 692	
Luka netto (aktywa-pasywa)	825 109	3 090 917	-3 833 256	1 219 076	-66 580	-207 122	-221 480	843 553	
Luka skumulowana od tyłu		-18 444	-3 109 361	723 895	-495 182	-428 602	-221 480	-	
zmiana wyniku odsetkowego w ciągu 1 roku wywołana zmianą oprocentowania o 200 pb.							wzrost%	spadek%	
							15 232	-17 806	

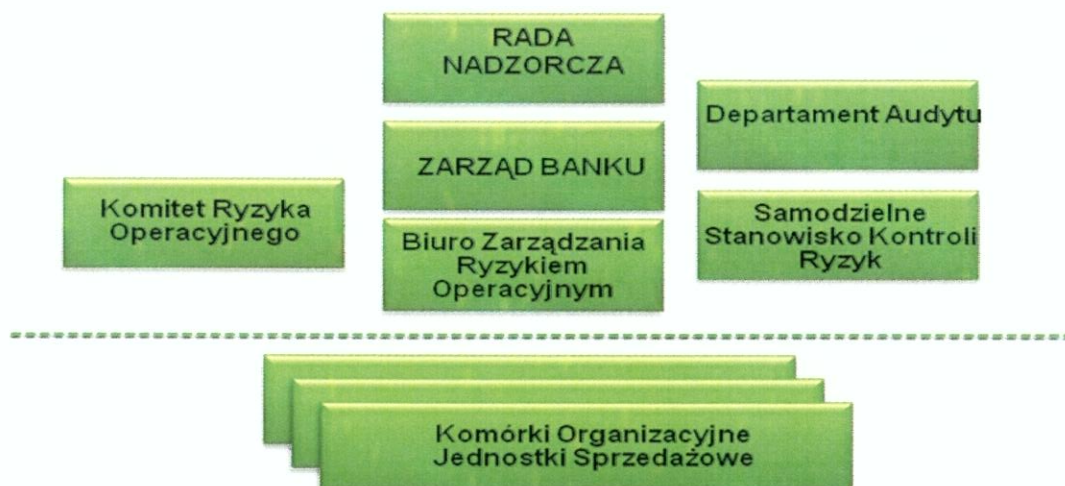
2.4. Ryzyko operacyjne

System zarządzania ryzykiem operacyjnym Banku BPS S.A. wdrożono według postanowień Uchwały Nr 383/2008 Komisji Nadzoru Finansowego, co w szczególności przejawia się jasnym określeniem kompetencji i zadań w zakresie nadzorowania i kontroli systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, jak również w zakresie realizacji procesu zarządzania tym ryzykiem.

Podstawy funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym wyznaczają:

- 1) Strategia zarządzania ryzykiem operacyjnym (lipiec 2008 – grudzień 2010) – w której określono najistotniejsze cele zarządzania ryzykiem operacyjnym do końca 2010 roku;
- 2) Polityka zarządzania ryzykiem operacyjnym – zawierająca opis struktury organizacyjnej oraz model procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym Banku.

Struktura zarządzania ryzykiem operacyjnym

1. Rada Nadzorcza – sprawuje nadzór nad strategią zarządzania ryzykiem operacyjnym Banku oraz prawidłowością funkcjonowania procesu zarządzania tym ryzykiem (poprzez zatwierdzanie dokumentów strategicznych).
 2. Zarząd Banku – zapewnia zasoby niezbędne do prawidłowej realizacji procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym (organizację struktury, etaty, narzędzia informatyczne) oraz przyjmuje strategie i polityki zarządzania ryzykiem operacyjnym Banku, a także zatwierdza regulaminy organizacyjne i instrukcje.
 3. Komitet Ryzyka Operacyjnego (KRO) – opiniuje projekty aktów normatywnych odnoszących się do zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz materiały informacyjne na temat ryzyka operacyjnego Banku przekazywane Zarządowi Banku i Radzie Nadzorczej. Komitet dysponuje również kompetencjami decyzyjnymi odnośnie zatwierdzania listy i limitów Kluczowych Wskaźników Ryzyka Operacyjnego (KRI – Key Risk Indicators).
 4. Biuro Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym – odpowiada za prawidłową realizację procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym. Biuro przygotowuje projekty aktów normatywnych w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz informacje dla Zarządu Banku i Rady Nadzorczej na temat poziomu ryzyka operacyjnego Banku.
 5. Samodzielne Stanowisko Kontroli Ryzyk – dokonuje kontroli aktów normatywnych regulujących zarządzanie ryzykiem operacyjnym Banku oraz kontroli realizacji procesu zarządzania tym ryzykiem.
 6. Jednostki i komórki organizacyjne Banku – uczestniczą w procesie ewidencjonowania danych dotyczących zdarzeń operacyjnych oraz dostarczają dane do wyliczania KRI.
- Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym obejmuje identyfikację, pomiar, limitowanie, monitorowanie, raportowanie oraz redukowanie tego ryzyka i jest realizowany w sposób ciągły.

Ryzyko operacyjne Banku jest identyfikowane ex ante (straty potencjalne) poprzez samoocenę ryzyka oraz ex post (straty rzeczywiste) poprzez rejestrację incydentów i zdarzeń operacyjnych.

Poziom rzeczywistego ryzyka operacyjnego jest mierzony za pomocą Kluczowych Wskaźników Ryzyka Operacyjnego (KRI), przy czym definicje wskaźników podlegają modyfikacjom dokonywanym przez Komitet Ryzyka Operacyjnego, zgodnie ze zmianami profilu ryzyka operacyjnego Banku.

Określono poziomy graniczne (limity) poziomów ryzyka operacyjnego: potencjalnego oraz rzeczywistego - wyrażonego za pomocą wartości KRI.

System raportowania poziomu ryzyka operacyjnego obejmuje informację kwartalną dla Zarządu Banku i Rady Nadzorczej na temat narażenia Banku na ryzyko operacyjne.

Informacja ta zawiera:

- analizę strat poniesionych przez Bank z tytułu zrealizowanego ryzyka operacyjnego ze szczególnym uwzględnieniem strat istotnych,
- analizę wartości Kluczowych Wskaźników Ryzyka Operacyjnego,
- analizę wartości Kluczowych Wskaźników Ryzyka Braku Zgodności,
- szacunkowe i prognostyczne obliczenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego metodą podstawowego wskaźnika (BIA).

Zarządowi Banku prezentowana jest również bieżąca informacja o istotnych stratach operacyjnych.

Bank stosuje następujące metody ograniczania ryzyka operacyjnego (oraz łagodzenia skutków zrealizowania tego ryzyka):

- 1) Modyfikowanie procesów w aspekcie redukcji ryzyka operacyjnego do poziomu akceptowanego;
- 2) Przenoszenie odpowiedzialności (outsourcing);
- 3) Zabezpieczenia fizyczne;
- 4) Zabezpieczenia finansowe (ubezpieczenia).

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym Banku jest wspierany przez system informatyczny AZRO (Risk Operon).

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego obliczany jest metodą podstawowego wskaźnika, zgodnie z postanowieniami Uchwały 380/2008 Komisji Nadzoru Finansowego. Począwszy od roku 2013 przewidywane jest stosowanie metody zaawansowanej. Rozpoczęto prace projektowe zmierzające do wdrożenia tej metody.

3. Instrumenty kapitałowe w portfelu bankowym

Według stanu na dzień 31 grudnia 2009 roku Bank BPS S.A. posiadał następujące ekspozycje kapitałowe w portfelu bankowym:

- akcje i udziały w jednostkach zależnych i stowarzyszonych,

- akcje notowane na rynku regulowanym,
- akcje mniejszościowe nie notowane na rynku regulowanym,
- udziały mniejszościowe.

Tabela 13. Ekspozycje kapitałowe – portfel bankowy na 31.12.2009 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Wartość bilansowa	Wartość godziwa
Akcje i udziały w jednostkach zależnych i stowarzyszonych	9 882	9 882
Akcje notowane na rynku regulowanym	32 774	32 774
Akcje mniejszościowe nie notowane na rynku regulowanym	4 314	4 314
Udziały mniejszościowe	11 322	11 323
RAZEM	58 292	58 292

Akcje i udziały w jednostkach zależnych i stowarzyszonych wyceniane są metodą praw własności.

Akcje notowane na rynku regulowanym wyceniane są według wartości rynkowej. Skutki zmiany wyceny akcji z portfela do obrotu odnosi się odpowiednio do przychodów lub kosztów z operacji finansowych. Skutki zmiany wyceny akcji z portfela dostępnego do sprzedaży odnoszone są na kapitał z aktualizacji wyceny.

Akcje w jednostkach nie notowanych na rynku regulowanym i udziały mniejszościowe wyceniane są według ceny nabycia pomniejszonej o odpis z tytułu trwałej utraty wartości. Trwała utrata wartości zachodzi wówczas, gdy istnieje duże prawdopodobieństwo, że kontrolowany przez jednostkę składnik aktywów nie przyniesie w przyszłości w znaczącej części lub w całości, przewidywanych korzyści ekonomicznych. Za trwałą utratę wartości inwestycji, uznaje się ponoszenie przez kolejne lata strat przez spółkę, nie znajdujących pokrycia w kapitałach własnych spółki. Wyceny dokonuje się na koniec kolejnego kwartału na podstawie danych sprawozdawczych jednostek za poprzedni kwartał. Skutki zmiany wartości odnosi się na kapitał z aktualizacji wyceny.

Dywidendy z tytułu ekspozycji kapitałowych są wykazywane w rachunku zysków i strat w momencie ustanowienia prawa do otrzymania płatności.

W 2009 roku Bank BPS S.A. zwiększył swoje ekspozycje we wszystkich wymienionych kategoriach.

Na koniec 2009 roku Bank wykazywał udział w zyskach/stratach netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności na kwotę 1 521 tys. zł.

4. Fundusze własne

4.1. Informacje podstawowe

Fundusze własne ujmuje się w księgach rachunkowych z podziałem na fundusze podstawowe i fundusze uzupełniające. Fundusze podstawowe stanowią: kapitał zakładowy, kapitał zapasowy oraz kapitały rezerwowe. Funduszem uzupełniającym jest kapitał z aktualizacji wyceny.

Kapitał zakładowy wykazywany jest w wysokości zgodnej ze statutem oraz wpisem do rejestru sądowego według wartości nominalnej.

Kapitał zapasowy tworzony jest z premii emisyjnych uzyskanych z emisji akcji oraz z odpisów z zysku po opodatkowaniu.

Kapitał rezerwowy tworzony jest z odpisów z zysku po opodatkowaniu.

Fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej, tworzony jest zgodnie z przepisami ustawy Prawo Bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 z późniejszymi zmianami, oraz z odpisów z zysku po opodatkowaniu.

Kapitał z aktualizacji wyceny obejmuje wartość aktualizacji rzeczowych aktywów trwałych i skutki wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży z uwzględnieniem wpływu podatku odroczonego.

Zysk/strata z lat ubiegłych obejmuje nie podzielone zyski i nie pokryte straty z lat ubiegłych.

Zysk netto stanowi zysk wynikający z rachunku zysków i strat za okres, za który jest sporządzane sprawozdanie. Zysk netto uwzględnia podatek dochodowy zarówno w części bieżącej jak i odroczonej oraz inne obowiązkowe obciążenia.

4.2. Wartość księgowa funduszy

Kapitały Banku na koniec 2009 r. składały się z następujących rodzajów funduszy:

- kapitał zakładowy w wysokości 133 247 tys. zł,
- kapitał zapasowy w wysokości 227 383 tys. zł,
- kapitał rezerwowy w wysokości 26 674 tys. zł,
- fundusz ogólnego ryzyka w wysokości 7 700 tys. zł,
- fundusz z aktualizacji wyceny w wysokości (-)7 176 tys. zł,
- zysk netto wynikający z rachunku zysków i strat 57 150 tys. zł.

Łączna wartość kapitałów Banku na dzień 31.12.2009 r. wyniosła 444 978 tys. zł.

4.3. Struktura funduszy własnych

Bank, zgodnie z art. 127 ustawy Prawo bankowe i uchwały Nr 381/2008 z dnia 17 grudnia 2008 r., utrzymywał na koniec 2009 r. fundusze własne na poziomie 468 287 tys. zł, pozwalającym pokryć sumę wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka.

Tabela 14. Kapitał własny i kapitał krótkoterminowy Banku na 31.12.2009 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość (w tys. zł)	Struktura (w %)
I.	Fundusze własne podstawowe	383 182	81,83%
1.1	Fundusze zasadnicze Banku	387 304	82,71%
1.1.1	Kapitał zakładowy	133 247	28,45%
1.1.2	Kapitał zapasowy, w tym:	227 383	48,56%
1.1.2.1	<i>premia emisyjna</i>	99 462	21,24%
1.1.2.2	<i>pozostałe składniki kapitału zapasowego</i>	127 921	27,32%
1.1.3.	Kapitały/fundusze rezerwowe	26 674	5,70%
1.2	Fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej	7 700	1,64%
1.3	Zysk netto 2009.06.30 zatwierdzony przez Biegłego rewidenta	41 465	8,86%
1.4	Pozycje pomniejszające fundusze podstawowe	-53 287	-11,38%
1.4.1.	Niezrealizowane straty na instrumentach kapitałowych zakwalifikowane jako dostępne do sprzedaży	-598	-0,12%
1.4.2.	Niezrealizowane straty na instrumentach dłużnych zakwalifikowanych jako dostępne do sprzedaży	-12 450	-2,66%
1.4.3.	Wartości niematerialne i prawne	-25 032	-5,35%
1.4.4.	50% zaangażowań kapitałowych i pożyczek podporządkowanych oraz brakującej kwoty rezerw celowych, określonych w § 2.1. Uchwały KNF	-15 207	-3,25%
II.	Fundusze własne uzupełniające	85 105	18,17%
2.1.	Kapitał (fundusz) z wyceny rzeczowych aktywów trwałych	1 016	0,21%
2.2.	Niezrealizowane zyski na instrumentach kapitałowych zakwalifikowanych jako dostępne do sprzedaży	637	0,14%
2.3.	Niezrealizowane zyski na instrumentach dłużnych zakwalifikowanych jako dostępne do sprzedaży	1 124	0,24%
2.4.	Zobowiązania podporządkowane za zgodą KNF	97 535	20,83%
2.5.	Pozycje pomniejszające fundusze uzupełniające	-15 207	-3,25%
2.5.1.	50% zaangażowań kapitałowych i pożyczek podporządkowanych oraz brakującej kwoty rezerw celowych, określonych w § 2.1. Uchwały KNF	-15 207	-3,25%
III.	Fundusze własne Banku	468 287	100,0%
IV.	Kapitał krótkoterminowy	0	0%
V.	Fundusze własne Banku dla potrzeb adekwatności kapitałowej	468 287*	100,0%

*zgodne ze sprawozdawczością COREP

5. Adekwatność kapitałowa

5.1. Opis metody stosowanej do oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego

Celem procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego jest zapewnienie utrzymywania kapitału w wysokości dostosowanej do profilu ryzyka Banku.

Zgodnie z art. 128 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo bankowe, Bank jest zobowiązany utrzymywać sumę funduszy własnych i dodatkowych pozycji bilansu Banku określonych przez Komisję Nadzoru Finansowego na poziomie nie niższym, niż wyższa z następujących wartości:

- kapitał regulacyjny,
- kapitał wewnętrzny.

W obowiązującej w Banku Instrukcji ICAAP przyjęto, że Bank będzie zarządzał ryzykiem i kapitałem w taki sposób, aby większa z dwóch ww. wartości, stanowiła maksymalnie 90 % funduszy własnych Banku. Przyjęcie proggu 90 % ma charakter ostrożnościowy i pozwala zachować margines bezpieczeństwa na przeprowadzenie działań korekcyjnych tak, aby Bank nie znalazł się w sytuacji naruszenia przepisów ustawy Prawo bankowe. W przypadku przekroczenia tego poziomu uruchamiane są procedury alertowe, mające na celu uzupełnienie kapitałów własnych Banku i/lub ograniczenie wymogu kapitałowego z tytułu określonych rodzajów ryzyka.

Obliczenia kapitału wewnętrznego obejmują wszystkie istotne rodzaje ryzyka, na które Bank jest narażony, a tryb kalkulacji zakłada, że ostateczna kwota kapitału wewnętrznego jest ważoną sumą wyników z dwóch metod jego obliczania: metody odgórnej (waga 30 %) oraz metody oddolnej (waga 70 %).

W metodzie odgórnej, bazującej na zmienności wyników finansowych brutto Banku z okresu 24 miesięcy poprzedzających datę analizy, kapitał wewnętrzny definiuje się jako kapitał, który zainwestowany po stopie wolnej od ryzyka pokryje potencjalny spadek zysków. Badając statystycznie amplitudę zmian zysków brutto Banku, zakłada się, że wynikają one z różnych rodzajów ryzyka występującego w działalności bankowej, ale pomija się identyfikację wpływu poszczególnych źródeł ryzyka.

W metodzie oddolnej definiuje się poszczególne rodzaje ryzyka, jakie zidentyfikowano w działalności Banku i szacuje się ich istotność. Szacowanie kapitału wewnętrznego metodą oddolną przebiega w trzech etapach:

- etap I – za punkt wyjścia przyjmowany jest kapitał regulacyjny (wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka Filaru I NUK),
- etap II – ocenia się, czy minimalny wymóg kapitałowy jest adekwatny do aktualnego narażenia Banku na rodzaje ryzyka uznane za istotne w ramach Filaru I NUK,
- etap III – szacuje się kapitał wewnętrzny na pokrycie istotnych rodzajów ryzyka Filaru II NUK.

W celu oszacowania kapitału wewnętrznego, poza ryzykiem kredytowym oraz pozostałymi rodzajami ryzyka zidentyfikowanymi w regulacjach Komisji Nadzoru Finansowego i służącymi do obliczenia współczynnika wypłacalności, w Banku zidentyfikowano 15 dodatkowych typów ryzyka, tzw. ryzyko Filaru II.

Według stanu na 31.12.2009 roku za istotne uznano następujące rodzaje ryzyka:

- stopy procentowej w księdze bankowej, w tym:
 - ✓ niedopasowania terminów przeszacowania,
 - ✓ opcji klienta,
 - ✓ bazowe,
 - ✓ krzywej dochodowości,

- płynności,
- cyklu gospodarczego,
- kapitałowe,
- utraty reputacji,
- strategiczne,
- modeli.

Kwoty wymogu kapitałowego z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka finansowego, zaklasyfikowanych jako istotne, przedstawiono poniżej:

Tabela 15. Wymóg kapitałowy z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka na 31.12.2009 r. (w tys. zł)

<i>Rodzaj ryzyka</i>	<i>Kwota wymogu</i>
Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej, w tym:	37 481
- ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania	17 806
- ryzyko opcji klienta	0
- ryzyko bazowe	19 048
- ryzyko krzywej dochodowości	627
Ryzyko płynności	0
Ryzyko cyklu gospodarczego	4 683
Ryzyko kapitałowe	4 683
Ryzyko utraty reputacji	100
Ryzyko modeli	2 161

Ocena adekwatności kapitałowej w ramach Filaru II NUK wskazuje, że Bank posiada nadwyżkę zasobów kapitałowych na pokrycie zidentyfikowanych rodzajów ryzyka.

5.2. Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego został skalkulowany z wykorzystaniem metody Basel II. Zgodnie z zapisami nowych regulacji, wymóg z tytułu ryzyka kontrahenta został włączony do łącznego wymogu z tytułu ryzyka kredytowego.

W sytuacji nieznaczącej kwoty wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego oraz braku wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka walutowego i przejściowych wymogów kapitałowych z tytułu przestrzegania limitów koncentracji, wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego stanowił 91,57 % łącznego wymogu kapitałowego Banku.

Tabela 16. Kalkulacja wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego według rodzaju ekspozycji na 31.12.2009 r. (w tys. zł)

Lp.	Wyszczególnienie	Pierwotna wartość ekspozycji	Wartość ekspozycji netto po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw	Wartość ekspozycji ważonej ryzykiem	Wymóg kapitałowy
1.	Wymóg kapitałowy razem dla ekspozycji bilansowych	12 227 683	12 119 485	4 167 965	333 437
2.	Wymóg kapitałowy razem dla ekspozycji pozabilansowych	1 639 035	1 637 343	240 410	19 233
3.	Wymóg kapitałowy razem dla instrumentów pochodnych	2 300	2 300	2 129	170
Razem wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego		13 869 018	13 759 128	4 410 504	352 840

Tabela 17. Kalkulacja wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego według klas ekspozycji na 31.12.2009 r. (w tys. zł)

Klasa eksp. *)	Wartość ekspozycji netto przed uwzględnieniem współczynników konwersji ekspozycji pozabilansowych	Podział ekspozycji przez współczynniki konwersji ekspozycji pozabilansowych				Wartość ekspozycji po uwzględnieniu współcz. konwersji ekspozycji pozabilans.	Wartość ekspozycji ważonej ryzykiem	Wymóg kapitałowy razem dla ryzyka kredytow.
		0%	20%	50%	100%			
I	5 992 230	1 500	0	0	0	5 990 730	9	1
II	380 988	0	10 550	2 833	0	369 935	73 987	5 918
III	12 579	354	339	185	0	11 765	11 765	941
VI	2 318 803	11 280	522 931	222 615	160	1674 977	492 570	39 405
VII	2 566 416	241 748	121 213	121 888	760	2 145 508	2 145 508	171 641
VIII	1 870 357	60 500	118 516	73 753	185	1 637 416	1 228 062	98 245
IX	111 348	0	215	926	0	110 238	38 583	3 087
X	119 005	0	0	0	0	56 776	68 209	5 457
XV	162 475	0	0	0	0	162 475	162 475	12 998
XVI	334 817	0	0	0	0	324 865	189 336	15 147
Razem	13 869 018	315 382	773 764	422 200	1 105	12 484 685	4 410 504	352 840

*) gdzie numer klasy ekspozycji oznacza ekspozycje:

- I - Rządy i banki centralne
- II - Samorządy terytorialne i władze lokalne
- III - Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej
- VI - Instytucje – banki
- VII - Przedsiębiorstwa
- VIII - Detaliczne
- IX - Zabezpieczone na nieruchomościach
- X - Przeteterminowane
- XV - Z tytułu uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania
- XVI - Pozostałe

Tabela 18. Kalkulacja wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego według wagi ryzyka kontrahenta na 31.12.2009 r. (w tys. zł)

Waga ryzyka	Wartość ekspozycji netto po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw	Podział ekspozycji przez współczynniki konwersji ekspozycji pozabilansowych				Wartość ekspozycji po uwzględnieniu współcz. konwersji ekspozycji pozabilans.	Wartość ekspozycji ważonej ryzykiem	Wymóg kapitałowy razem dla ryzyka kredytow.
		0%	20%	50%	100%			
0%	6 144 259	1 500	0	0	0	6 142 666	0	0
20%	1 536 394	0	13 550	2 833	0	1 522 942	304 588	24 367
35%	111 348	0	215	926	0	110 238	38 583	3 086
50%	1 128 489	11 280	519 931	222 615	160	487 171	243 585	19 487
75%	1 871 082	60 500	118 516	73 753	185	1 637 447	1 228 086	98 247
100%	3 053 258	242 102	121 552	122 073	760	2 561 340	2 561 340	204 907
150%	24 188	0	0	0	0	22 881	34 322	2 746
Razem	13 869 018	315 382	773 764	422 200	1 105	12 484 685	4 410 504	352 840

5.3. Pozostałe wymogi kapitałowe

Kalkulacja wymogów kapitałowych na dzień 31.12.2009 r. sporządzona została z uwzględnieniem nie znaczącej skali działalności handlowej, tj. w zakresie księgi bankowej i księgi handlowej łącznie, bez uwzględnienia kapitału krótkoterminowego.

Tabela 19. Wymogi kapitałowe Banku na poszczególne rodzaje ryzyka na 31.12.2009 r. (w tys. zł)

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość*
I.	Ryzyko kredytowe, w tym:	352 840
	- ryzyko kredytowe kontrahenta	0
II.	Ryzyko rynkowe: w tym:	0
	- ryzyko walutowe	0
	- ryzyko cen kapitałowych papierów wartościowych	0
	- ryzyko szczególne cen instrumentów dłużnych	0
	- ryzyko ogólne stóp procentowych	0
III.	Ryzyko operacyjne	32 472
IV.	Inne przejściowe wymogi kapitałowe	0
1.	Wymóg kapitałowy z tytułu przekroczenia limitu zaangaż. i limitu dużych zaangażowań	0
2.	Wymóg kapitałowy z tytułu przekroczenia progu koncentracji kapitałowej	0
V.	Fundusze własne (art. 127 Prawa Bankowego)	468 287
VI.	Współczynnik wypłacalności	9,72

* zgodne ze sprawozdawczością COREP

Bank wylicza wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego metodą podstawowego wskaźnika BIA (Basic Indicator Approach).

* * *

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. podejmuje szereg działań zmierzających do poprawy jakości zarządzania ryzykami i podnoszenia efektywności działalności Banku przy zachowaniu bezpieczeństwa jego działania. Prawidłowy i skuteczny proces zarządzania ryzykami i adekwatnością kapitałową pozwoli na dynamiczny i bezpieczny rozwój Banku.